

Una vida viscuda

Autoria: Jordi Coca
Títol: *La quietud*
Editorial: Edicions 62, Barcelona 2024
510 pàgines

Desconec si *La quietud*, la darrera obra de Jordi Coca, pretén ser un homenatge, o si està inspirada, en la seua besàvia Joana, a la memòria de la qual dedica la novel·la. Siga com siga, la protagonista absoluta és Margalida, una senyora ja entrada d'anys – entorn dels noranta–, que va desgranant la seua vida a l'assistenta que la cuida per hores, Celeste, que ha arribat a l'illa on transcorre la vida de la protagonista per guanyar-se les garrofes que no pot obtenir al seu país natal, el Perú. És un diàleg descompensat, perquè qui du la veu cantant és Margalida, i Celeste es limita a deixar anar bé frases de simple continuïtat, bé comentaris, unes vegades per explicar algun tret de la seua vida allà, d'altres per qüestionar que els problemes que esmenta Margalida tinguen l'entitat de què vol dotar-los, si més no comparats amb els que ha viscut l'assistenta. Un recurs, aquest, que si bé pot semblar en alguns moments forçat, dota de major dinamisme una narració que, sense aquest contrapunt, potser hauria resultat massa plana.

Assistim, doncs, a la narració d'una vida viscuda que explica la pròpia protagonista, però no per pròpia iniciativa, sinó a instàncies de la neta de Jaume, el cunyat de Margalida, i aquest em sembla un element clau, perquè la protagonista no aspira a

passar comptes, sinó a evocar fets des de la distància, sense que li alteren l'ànim. Una vida que ha transcorregut entre l'illa (inspirada en Menorca, com ho apunten certes descripcions, així com determinades solucions lèxiques), Gran Bretanya (Cambridge, concretament, que visitarà per veure el seu promès, Miquel, que hi fa una llarga estada d'estudis) i Suècia, on ells dos viuran una temporada més llarga. Uns paisatges, unes cases (sobretot la de la mar) que formen el marc per on es mouen els personatges secundaris que donen cos a la novel·la, ja que, en realitat, la biografia que desgrana Margalida és, sobretot, el conjunt d'interaccions amb els personatges del seu entorn.

Com ja hem dit, hi ha el Miquel, l'home de la seua vida, un professor obsedit per l'estudi del sànscrit i de la cultura hindú, que prioritza de manera absoluta a qualsevol altra qüestió, però que serà el gran amor declarat de Margalida. Després, hi ha el cunyat, Jaume, un personatge que toca molt més de peus a terra que el germà erudit i per qui, tot i que no ho declara obertament, la protagonista sent una devoció que, a estones, el lector pot interpretar de manera legítima que, de no ser pel compromís amb el germà, hauria pogut anar més lluny. De fet, la paternitat de Jaume serà un dels traumes ocults que marcaran la vida de la protagonista. Hi ha també el pare de Margalida (la mare mor prematurament), devot del teatre, però inconsistent a l'hora de guanyar-se la vida i d'enfrontar els reptes que se li posen al davant. Hi ha el senyor Cardona, un farmacèutic homosexual, que juga amb dues baralles (la farmàcia i els negocis al marge de la llei, dels quals el pare de la protagonista en serà un peó). Hi ha una amiga íntima, també, Maria del Mar, que sempre vol ser més que els altres i que, tot i que fa un bon casament, acaba per esdevenir una vella solitària i amargada. I hi ha l'aparició fugaç de Shannon, que li canviarà a la protagonista la manera de contemplar el món.

I hi ha, no sé si dir un altre personatge: el teatre, omnipresent a tota l'obra (Txèkhov, Strindberg, Ibsen...). L'introdueix el pare, que organitza lectures quan Margalida és jove, i que aspira a dur a terme un muntatge que no quallarà mai, en part, per les circumstàncies i, en part, com es dona a entendre, perquè el pare no té prou valor per assumir-ne el risc. I ja no deixarà mai d'estar present en els moments clau de la vida de la protagonista (en el de la mort de Miquel, per exemple). I no penseu en cites erudites per donar color a l'obra. Coca és un home de teatre, i coneix bé els autors i les obres que esmenta, i cerca aquells elements que incardinien perfectament en la biografia de

Margalida, que li donen sentit. I, finalment, com un teló de fons, hi ha els esdeveniments crucials del segle XX: la Guerra Civil Espanyola, la II Guerra Mundial, la Postguerra..., que condicionen inevitablement la vida de la protagonista, però que Coca esmenta subtilment, a pinzellades.

Amb tots aquests elements, l'autor va configurant un fresc que, a partir de la biografia (aparentment anodina) d'una anciana de família benestant (ni que siga per via nupcial), ens planteja la nostra relació amb els problemes i les tragèdies humanes més comunes: l'amor i la mort, per descomptat, i la gelosia i els desigs incomplerts, i l'ambició, la solitud i l'amistat. La dependència, també, i la distància entre els problemes de les diferents parts del món. Però el més singular de la novel·la és la manera d'abordar-los: com qui contempla els sediments ja dipositats en capes fermes d'una riuada que s'ho va endur tot per davant. Intuint-ne la dimensió de la catàstrofe, però sense que ens afecte l'ànim. En efecte, Margalida accedeix a evocar les ferides que l'han marcada al llarg de la vida, unes ferides ja cicatritzades, però l'últim que desitja és obrir-les de nou. El seu màxim desig és la quietud del títol.

A la contraportada del llibre, trobareu una cita del mateix autor que diu "A mi m'interessa mostrar què passa quan aparentment no passa res", una frase que no pot resumir millor la novel·la. Una ambició que pot semblar senzilla, però que requereix d'una perícia tècnica que no està a l'abast de molts.

Vicent Usó